

BAANZEKERHEID EN ONTSLAG DREIGING BIJ OUDERE WERKNEMERS

Rapport van ILC Zorg voor later, Stichting Loonwijzer/WageIndicator, en Universiteit van Amsterdam/Amsterdams Instituut voor Arbeids Studies (AIAS)

Inhoudsopgave

Baanzekerheid en ontslag dreiging bij oudere werknemers	2
Werkt u over een jaar nog bij uw huidige werkgever?	3
Komt uw baan te vervallen?	4
Over een jaar nog in dezelfde functie?	5
Over een jaar niet meer bij de huidige werkgever: wat dan?	6
Factoren van invloed op verwachting over een jaar nog bij de huidige werkgever te werken	7
Conclusie	8

Kea Tijdens

Universiteit van Amsterdam/AIAS

31 december 2011

Baanzekerheid en ontslag dreiging bij oudere werknemers

Recent hebben een aantal bedrijven aangekondigd hun personeelsbestand te gaan verminderen, onder meer in de IT sector. De Loonwijzer enquête op www.loonwijzer.nl bevat een aantal vragen over baanzekerheid en over het vervallen van de baan, zoals door werknemers ervaren. Dit rapport gaat in op twee enquête vragen, namelijk of men verwacht over een jaar nog voor de huidige werkgever te werken en of men verwacht dat de huidige baan binnen een jaar zal komen te vervallen. In dit paper gaan we na wat het verschil is tussen de verwachting over een jaar nog te werken bij de huidige werkgever en de verwachting dat de huidige baan komt te vervallen. Het eerste zegt veel meer over de werknemer en zijn/haar arbeidsmarktgedrag, het tweede zegt veel meer over de werkgever en diens arbeidsplaatsenbeleid.

Dit rapport gaat alleen in op de verwachtingen van werknemers. Dit betekent dat zelfstandigen, scholieren, WAO'ers, uitzendkrachten, en vergelijkbare groepen niet in de analyses zijn opgenomen.

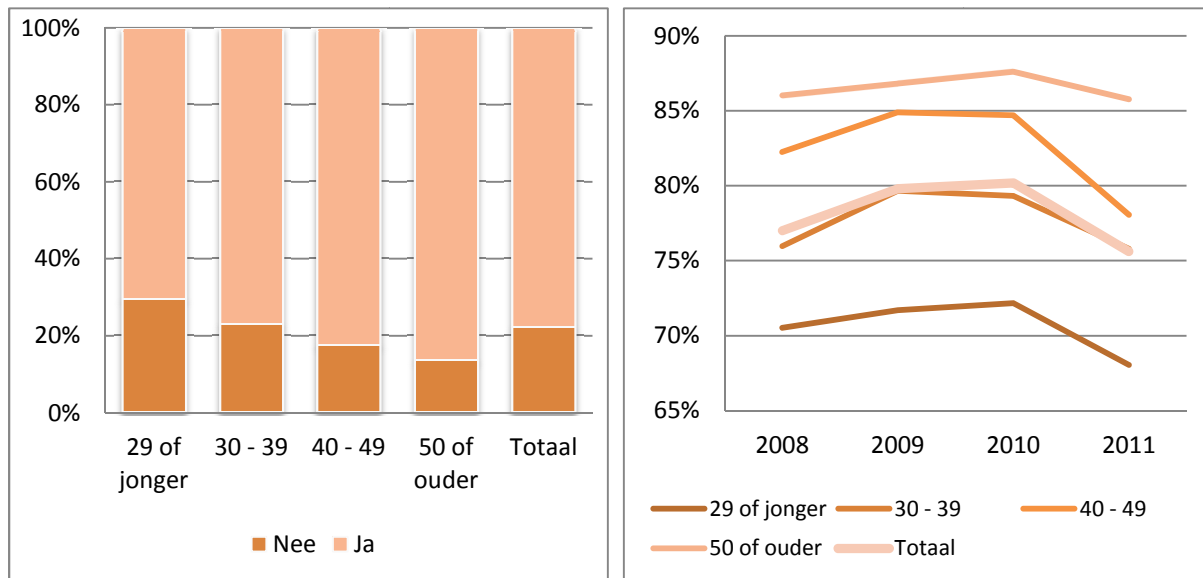
In een recente landelijke enquête, de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) 2010 van TNO Innovatiegebied Arbeid, is een enkele vraag gesteld over werkzekerheid. Uit de NEA rapportage (p. 77) blijkt dat 24% van de werknemers aangeeft 'zeer tevreden' te zijn met de werkzekerheid van de baan, 63% zegt 'tevreden' te zijn, en 12% zegt 'niet tevreden' te zijn. Mannen zijn bijna twee keer zo vaak 'niet tevreden' met de werkzekerheid als vrouwen. In de oudste leeftijdsgroep (55-64 jaar) zijn werknemers minder vaak 'zeer tevreden' en 'niet tevreden', maar vaker 'tevreden' in vergelijking met de jongere leeftijdsgroepen. Alhoewel de vraagstelling in de enquête verschilt tussen de twee vragenlijsten, komen deze bevindingen in grote lijnen overeen met de bevindingen uit de Loonwijzer enquête, zoals deze in dit rapport worden besproken.

Werkt u over een jaar nog bij uw huidige werkgever?

In welke mate verwachten werknemers dat zij over een jaar nog bij hun huidige werkgever werken? Daarover is een vraag gesteld in de Loonwijzer vragenlijst. Grafiek 1 laat de resultaten zien. Daaruit blijkt dat naarmate een werknemer jonger is, hij/zij minder vaak verwacht over een jaar nog bij de huidige werkgever te werken. Zeven op de tien werknemers van 29 jaar of jonger verwachten dat ze bij hun werkgever blijven werken en ongeveer drie op de tien verwacht dit niet. Dit ligt anders voor de werknemers van 50 jaar en ouder. Van hen geeft ruim acht op de tien aan bij de huidige werkgever te blijven.

Zijn de verwachtingen onder invloed van de crisisjaren 2008 en 2011 aangepast ten opzichte van de jaren 2009 en 2010? Grafiek 1 geeft ook de veranderingen in de tijd weer met betrekking tot de verwachting over een jaar nog bij de huidige werkgever te werken. In 2008 waren de verwachtingen iets minder hoog dan in 2009 en in 2010, maar ze dalen weer in 2011, met name voor de leeftijdsgroep 40-49 jaar. De groep van 50 jaar en ouder heeft haar verwachtingen in veel mindere mate aangepast aan de economische crisis dan de jongere leeftijdsgroepen.

Grafiek 1 Percentage werknemers dat verwacht over een jaar nog bij de huidige werkgever te werken, uitgesplitst naar leeftijd en naar kalenderjaar.

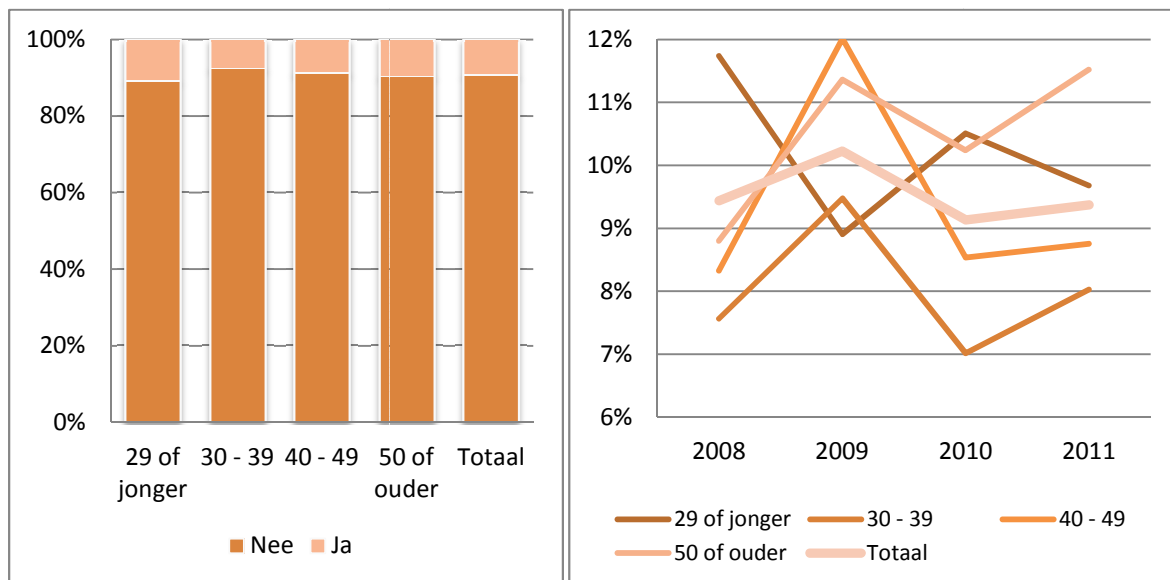
Bron: Loonwijzer data Jan. 2008 - Sept. 2011, selectie: werknemers. N= 22,964. Ongewogen data.

Komt uw baan te vervallen?

De Loonwijzer vragenlijst bevat ook een vraag of men verwacht dat de huidige baan binnen het jaar zal komen te vervallen. De resultaten zijn te zien in Grafiek 2. Negen op de tien werknemers verwacht niet dat zijn/haar baan komt te vervallen. De groep van 29 jaar of jonger en de groep van 50 jaar en ouder geeft iets vaker aan dat zijn/haar baan komt te vervallen dan de leeftijdsgroepen daar tussen in.

Het tweede deel van Grafiek 2 geeft weer welk deel van de werknemers verwacht dat de huidige baan komt te vervallen in het komende jaar. De grafiek laat zien dat vooral de jongeren tot 29 jaar in 2009 minder vaak dachten dat hun baan kwam te vervallen, vergeleken bij 2008 en bij 2010. Ook in 2011 zijn ze minder pessimistisch dan in 2010. Voor de leeftijdsgroepen van 30 jaar en ouder is dit patroon omgekeerd. In 2008 verwachtten ze minder vaak dat hun baan zou komen te vervallen dan in 2009, waarna ze weer optimistischer werden in 2010, maar in 2011 zien we weer een stijging van het percentage werknemers dat verwacht dat hun baan komt te vervallen.

Grafiek 2 Percentage werknemers dat verwacht dat zijn/haar baan komt te vervallen, uitgesplitst naar leeftijd van werknemer en naar kalenderjaar.

Bron: Loonwijzer data Jan. 2008 - Sept. 2011, selectie: werknemers. N= 35,984. Ongewogen data.

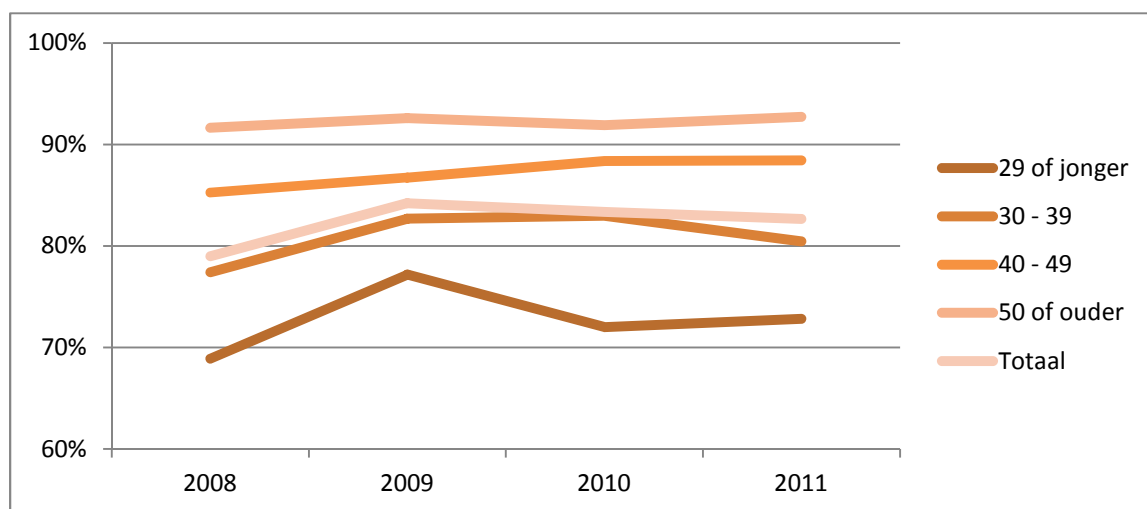
Over een jaar nog in dezelfde functie?

Als werknemers verwachten dat ze over een jaar nog bij hun huidige werkgever werken, zal dat dan ook in de huidige functie zijn, of in een hogere of een andere functie? Acht op de tien werknemers die over een jaar nog bij hun huidige werkgever werken, verwachten dat dit in dezelfde functie zal zijn. Daarbij zijn er aanzienlijk verschillen naar leeftijdsgroep. Waar negen op de tien werknemers van 50 jaar of ouder denkt in dezelfde functie te blijven werken, geldt dit slechts voor zeven op de tien werknemers in de leeftijd tot 29 jaar. Vooral de jongeren verwachten in een hogere positie te zullen werken, namelijk bijna drie op de tien jongere werknemers. Voor de oudere werknemers is dit nog minder dan een op de twintig. Slechts heel weinig werknemers, namelijk minder dan een op de twintig, verwachten in een andere functie te zullen werken, dus een functie die niet hoger is dan de huidige functie.

In Grafiek 3 is te zien dat in 2008 minder dan acht op de tien werknemers over een jaar in de huidige functie denkt te werken, terwijl dat in 2009 ruim boven de acht op de tien is, en in 2010 en 2011 op dat niveau blijft. Opnieuw is te zien dat de verwachtingen van de jongeren veel meer fluctueren over de jaren, dus meer afhankelijk zijn van de economische conjunctuur, dan die van de oudste groep werknemers. Bij hun verwachtingen zijn nauwelijks fluctuaties te zien over de kalender jaren.

De oudere werknemers wier baan vervalt geven in meerderheid aan binnen een jaar niet meer te werken bij hun huidige werkgever (73%). Als zij nog wel bij hun werkgever blijven werken (27%), dan is dat in dezelfde functie of in een andere functie. Daar waar jongere werknemers in zo'n situatie nog wel aangeven in een hogere functie te gaan werken, komt dit bij de oudere werknemers niet meer voor.

Grafiek 3 Percentage werknemers dat verwacht in de huidige positie te blijven werken, indien verwacht bij de huidige werkgever te zijn, uitgesplitst naar leeftijd van werknemer en naar kalenderjaar.

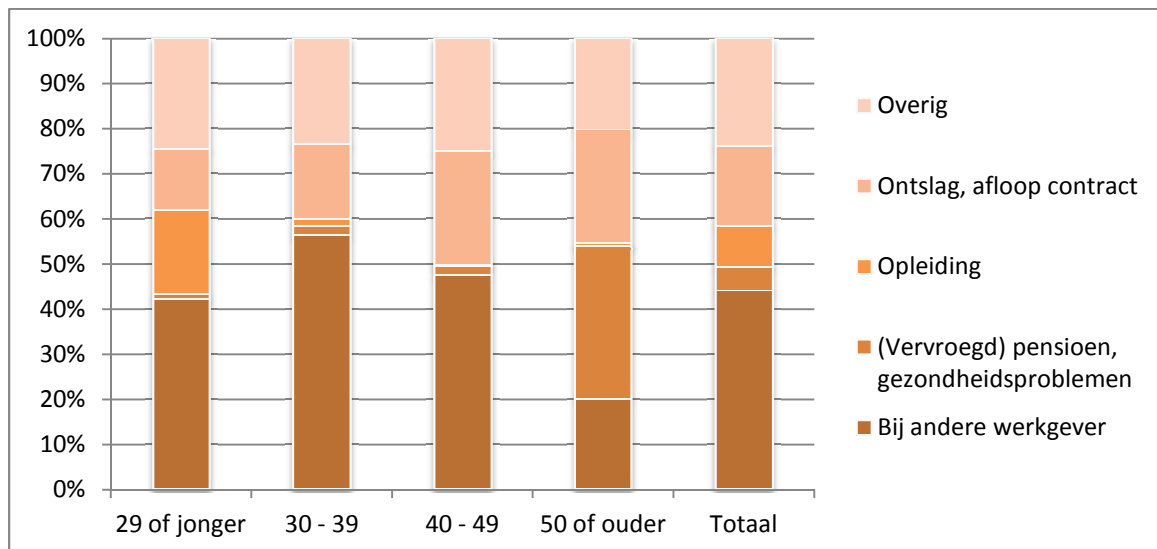
Bron: Loonwijzer data Jan. 2008 - Sept. 2011, selectie: werknemers die verwachten over een jaar nog bij de huidige werkgever te werken. N= 17,326. Ongewogen data.

Over een jaar niet meer bij de huidige werkgever: wat dan?

In Grafiek 1 is aangegeven dat ongeveer acht op de tien werknemers verwacht over een jaar nog steeds bij de huidige werkgever te werken. Ongeveer twee op de tien werknemers verwacht dus over een jaar niet meer bij de huidige werkgever te werken. Waarom niet? Hierover zijn in de Loonwijzer enquête vragen gesteld.

Grafiek 4 laat zien dat bijna de helft van deze werknemers - die dus niet meer bij hun huidige werkgever denken te werken - denkt volgend jaar bij een andere werkgever te werken, dan wel zich als zelfstandige gevestigd te hebben of als meewerkend gezinslid werkzaam te zijn. Vooral in de leeftijdsgroep 30-39 jaar gaat dit om een relatief grote groep, bijna zes op de tien werknemers. In de leeftijdsgroep van 50 jaar en ouder is dit geslonken tot ongeveer twee op de tien. Niet verwonderlijk is dat in deze leeftijdsgroep een aanzienlijk deel, ruim drie op de tien, denkt over een jaar met pensioen of vervroegd pensioen te zijn, dan wel niet meer te werken wegens problemen met de gezondheid. In de leeftijdsgroep van 50 jaar en ouder zit ook een relatief grote groep, bijna drie op de tien, die aangeeft over een jaar niet meer bij de huidige werkgever te werken wegens ontslag of afloop contract.

Grafiek 4 Redenen waarom werknemers over een jaar niet meer bij hun huidige werkgever denken te werken, uitgesplitst naar leeftijd van werknemer.

Bron: Loonwijzer data Jan. 2008 - Sept. 2011, selectie: werknemers die verwachten over een jaar niet meer bij de huidige werkgever te werken. N= 4,960. Ongewogen data.

Factoren van invloed op verwachting over een jaar nog bij de huidige werkgever te werken

Welke factoren zijn van invloed op de verwachting dat men over een jaar nog bij de huidige werkgever werkt? Naast de eigen leeftijd en het kalender jaar, die in de vorige paragrafen uitgebreid besproken zijn, onderzoeken we ook de invloed van het geslacht, de opleiding, de arbeidsduur en de bedrijfsgrootte van werknemers. Hebben vrouwen andere verwachtingen dan mannen, of voltijders anders dan deeltijders?

Uit de analyses in Tabel 5 blijkt dat de kans dat oudere werknemers van 50 jaar en ouder verwachten over een jaar nog bij hun werkgever te werken drie keer groter is dan voor jonge werknemers tot 29 jaar. De kans dat werknemers met een lage opleiding verwachten bij hun werkgever te blijven neemt met ruim 30% toe ten opzichte van werknemers met een midden opleiding, terwijl die voor werknemers met een hoge opleiding juist afneemt ten opzichte van de middengroep. De kans dat vrouwen verwachten bij hun werkgever te blijven is lager dan voor mannen. De kans dat voltijders verwachten bij hun werkgever te blijven is groter dan voor deeltijders. Naarmate de werknemer bij een groter bedrijf werkt, neemt de kans dat hij/zij verwacht bij de werkgever te blijven toe. Het zal niet verbazen dat bij werknemers die verwachten dat hun baan komt te vervallen, de kans dat zij verwachten over een jaar niet meer bij hun huidige werkgever te werken aanzienlijk toeneemt.

In het tweede deel van tabel 5 is te zien dat in alle jaren na 2008 de kans om bij de werkgever te blijven werken groter is dan in 2008.

Tabel 5 Logistische regressie voor de kans om over een jaar nog bij de huidige werkgever te werken

	Exp(B)	Sig.	S.E.		Exp(B)	Sig.	S.E.
30-39 jr	1.252	***	.052		1.249	***	.052
40-49 jr	1.817	***	.057		1.799	***	.057
50 jr en ouder	3.099	***	.072		3.062	***	.073
Lage opleiding	1.326	***	.059		1.332	***	.059
Hoge opleiding	.838	***	.047		.832	***	.047
Vrouw	.825	***	.046		.826	***	.046
Voltijder	1.177	**	.049		1.180	**	.049
Bedrijfsgrootte	1.139	***	.015		1.140	***	.015
Baan vervalt	.039	***	.070		.039	***	.071
2009					1.286	***	.069
2010					1.283	***	.055
2011					1.010	ns	.061
Constant	2.601	***	.071		2.406	***	.073
Chi-square (df 9/12)	3513.704				3544.081		
-2 Log likelihood	15159.028				15128.651		
N	18092				18092		

Bron: Loonwijzer data Jan. 2008 - Sept. 2011, selectie: werknemers die verwachten over een jaar niet meer bij de huidige werkgever te werken.

Referentie groepen: Leeftijd 29 jaar en jonger, Opleiding midden, Kalenderjaar 2008.

Conclusie

Uit onze rapportage van 25 november 2011, getiteld 'Doorwerken Tot 65 Jaar Of Langer: Wensen En Verwachtingen?' bleek dat in de afgelopen jaren werknemers hun wensen en hun verwachtingen hebben bijgesteld ten aanzien van de leeftijd waarop ze wensen dan wel verwachten om te stoppen met werken. Vooral de oudste werknemers, in de leeftijdsgroep 60 jaar en ouder, wensen en verwachten in 2011 sterker dan in 2008 dat ze op 65-jarige leeftijd stoppen met werken, toen ze nog dachtte eerder te kunnen stoppen.

Uit deze rapportage blijkt dat daarenboven werknemers ook meer verwachten bij hun huidige werkgever te blijven werken, werknemers van 50 jaar en ouder nog meer dan jongere werknemers. Deze oudere werknemers zijn honkvast. Acht op de tien verwacht over een jaar nog bij de huidige werkgever te werken, en de overgrote meerderheid van hen denkt dat dit in dezelfde functie zal zijn. Tussen de jaren 2008 en 2011 zijn de verwachtingen in deze leeftijdsgroep nauwelijks veranderd, in tegenstelling tot de jongere leeftijdsgroepen. Als oudere werknemers verwachten dat zij binnen een jaar niet meer bij de huidige werkgever te werken, dan voorziet ruim een derde van hen een eind aan het werkzame leven vanwege (vervroegde) pensionering of vanwege gezondheidsproblemen en nog eens een kwart voorziet ontslag of een afloop.

Ruim een op de tien werknemers van 50 jaar en ouder verwacht dat zijn/haar baan binnen een jaar komt te vervallen. In 2011 was dit hoger dan in de jongere leeftijdsgroepen, terwijl in 2008 nog de jongste leeftijdsgroep het vaakst dacht dat de eigen baan zou vervallen. Werknemers die verwachten dat hun baan komt te vervallen, geven vaak aan dat zij verwachten over een jaar ook niet meer bij hun huidige werkgever te werken. Een andere functie bij de huidige werkgever komt weinig voor.

Uit een statistische analyse van de kans dat een werknemer verwacht over een jaar nog bij de huidige werkgever te werken, blijkt dat deze kans vooral toeneemt met de leeftijd, voor werknemers met een lage opleiding, voor mannen, voor voltijders en voor werknemers in grotere bedrijven. Door de economische crisis zijn werknemers op de arbeidsmarkt meer honkvast geworden. In 2008 was de kans om bij de huidige werkgever te blijven kleiner dan in 2009 en 2010.
